

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.: v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četrt leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Vendar enkrat!

Na naše članke, ki so imeli namen sprožiti velevažno vprašanje, ali bi se ne dalo vse delavstvo združiti na eno platformo, če pa ne, ali se ne bi dala vsaj doseči svobodna kooperacija v strokovnih vprašanjih, so nam tovariši marksisti v »Delavski politiki« odgovarjali dozda negativno, zraven tega pa še v zelo nespravljivem tonu, prisegajoč na svojo stoletno dogmo o »zgodovinskem materializmu«. Zdaj pa objavlja »Delavska politika« čisto drugačen glas, iz katerega razvidimo, da se tudi v našem marksističnem taboru svita in da poganjajo tudi sredi gozda častiljive zgodovinsko-materialistične dogmatike počasi mlade brstike. Ker se nam razgovor z nasprotno stranjo v tem pogledu zdi naravnost usodne važnosti za ves proletarijat in njega bodočnost, prinašamo ta glas iz »Delavske politike« dobesedno, podčrtujoč samo to, kar se nam zdi najpomembnejše. V naslednjih številkah bomo ta članek podrobno razbrali in nanj odgovorili ter napravili potrebne korekture — zaenkrat naj ga naši tovariši natančno sami prouče. »Delavska politika« torej piše:

Polemika, ki smo jo vodili s tednikom »Pravica«, je izzvala veliko zanimanja med našimi čitatelji. Ker je bila vsa ta polemika enih misli v pogledu na stvar, zato radevolje približujemo v celoti separatno, ki ga podaja sledeči članek, v prepričanju, da se razvije iz tega lepa polemika, ki pa naj bo v svojem tonu dostojna in vsem našim ljudem dostopna.

Zivimo v izrednih razmerah, ko so tendence za poslabšanjem naše socialne zakonodaje in za razbijanjem delavskih organizacij močne. Nič ni danes bolj na dnevnem redu, kakor ta nevarnost. V tej situaciji ne sme biti nikakega medsebojnega izigravanja raznih delavskih organizacij. Vsak, ki so mu interesi delavskega pokreta na srečo, mora stremeti za organizacijo enotne obrambe in ne sme potiskati nikogar brez potrebe med sovražnike. Te potrebe sicer tudi dosedanja polemika v »Delavski Politiki« ni zanimala. Tudi ona priznava potrebo, da se usmerjajo na terenu Delavske zbornice vse sile delavskih organizacij v enotne akcije. To bi bilo za enkrat dovolj. Več kakor to bi tudi skupna eksekutiva strokovnih organizacij, kakor si jo zamišljata »Ogenj« in »Pravica«, ne mogla dati. Stvarna razlika toraj tu ni bog ve kako velika niti med obema listoma, kaj šele med menoj in dosedanjo polemiko. Za kooperacijo, kakor je v tem trenutku potrebna, je potrebno gotovo psihološko razpoloženje. To pa se da ustvariti le, če se izogibamo skrbno vseh demagoških podtikanj in pretiravanj. Mene je bolelo, da v tem oziru naša polemika ni bila na višini. Mislim, da je manj nesreče v tem, če to odkrito priznamo in če povemo, da tak način polemike ni izraz vsega našega javnega mnenja.

V stvari sami je moje mnenje, da spada ta polemika težko v dnevno časopisje in da vsaj ta moment ni ugoden zanjo. Če pa se je že začela, naj povem še jaz svoje mnenje.

Marksistične organizacije zbirajo v svojih vrstah delavno ljudstvo kot tako. Parola zbiralnica je za razredne organizacije razredna skupnost.

S tem ni rečeno, da za naše organizacije drugi problemi ne obstojajo. Verski, narodnostni in drugi problemi se ne ustavljajo pred njihovimi vrati. Vsi ti problemi pa se morajo reševati na znotraj in tako, da nam organizacijske skupnosti ne rušijo. Načel in problemov je na svetu brez števila. Ako bi dopuščali, da cepi vsaka načelna razlika organizacije, potem bi zapadli v skrajni individualizem in popolno anarhijo.

V marksističnih organizacijah se zbirajo tisti, ki mislijo, da so najvažnejša

vprašanja, ki se rešujejo v praktični politiki, ekonomska in socialna. V kolikor njih pomen danes še ni videti dominanten, bo postal v bodoče očitno dominanten. Nagla rast svetovnega prebivalstva, postopno izčrpanje še neizrabljene produkcijske rezerve, akumulacija kapitala, vse to daje slutiti za bodoča desetletja in stoletja silne socialne boje, ki bodo preobrazili iz temelja obličje zemlje. Ta razvoj bo postavljaj ekonomске in socialne probleme vsak dan silneje na dnevni red. Ljudje pa se grupirajo k akcijam vedno po problemih, ki so na dnevnem redu. Ni treba, da bi bili ti problemi po nekem absolutnem merilu najvažnejši. Biti morajo najaktualnejši ali za praktično politiko najvažnejši. To so razlogi, da verujemo, da imajo razredne organizacije veliko bodočnost.

Če se pojavijo taka uverenja tudi kje drugje, je treba vzeti take pojave s simpatijami na znanje in kot dokaz, da nas naša prognoza ne vara. Dolžnost, ki se nam vpričo takih pojavov stavlja, je, da se resno vprašamo: Ali nismo postavljali v svoji dosedanji praksi tudi sami ovir za zbiranje vseh sil delovnega ljudstva v skupnih organizacijah? Ali nismo polnili predalov svojih časopisov z novicami in članki, ki zlasti verskih vprašanj ne obravnavajo v onem duhu strpnosti, dostojnosti in resnicoljubnosti, ki je nujno potreben za pokret, ki hoče postati razreden v tem smislu, da daje prostor za vse sile socialističnega pokreta? Treba je podčrtati resnico, da pri nas nimamo samo krščanskega socializma, ampak tudi struje, ki mislijo, da sta krščanstvo in socializem nezdržljiva pojma. Te struje so po mojem mnenju ravno tako ovira za pohod socializma, kakor v posebnih organizacijah oddvojeni krščanski socializem. Ali naj vidimo poseben namen v tem, če si kdo ob priliki zgoraj omenjenih tendenc za skupnostjo ne samo ne postavi zgornjega vprašanja, temveč še potencira pisavo, ki mora odbijati in bi delalo vso čast vulgarnemu svobodomiselstvu izpred petdesetih let, ki ni imelo pojma o tem, da je v tisočletnih tradicijah navadno vedno več življenske modrosti, kakor jo površna analiza vidi. Ob enem, ko dopuščamo tako pisanje, pa ne nehamo povdarjati, da je pri nas prostor za vse proletaree!

Tako postopanje ni dosledno. Na eni in na drugi strani nam bodo rekli: Na trhle temelje bi zidali, ako bi se postavljali v vprašanjih svetovnega nazora res na liberalno stališče.

Toda na kakšno drugo stališče naj se marksistične organizacije postavijo? Njih pripadnike družijo samo močno npravno hotenje ne pa enoten svetovni nazor. Naše organizacije so danes napram vsakemu filozofskemu sistemu tolerantne. Zakaj bi se morala nehati ta toleranca napram tako važnim versko-etičnim gibanjem in organizacijam, kot jih predstavljajo krščanstvo in katolicizem? Posameznik sicer ne more biti tolerant, ker resnica ni tolerantna. Vendar taka intolerance ne onemogoča sodelovanja v do verskih vprašanj indiferentnih organizacijah, ako smo si v enem edini: Da duš ne osvaja Dostojevskijev veliki inkvizitor, ampak Kristus. Veliki inkvizitor je organizator-politik, bitje iz tega sveta.

S temi sredstvi pa se izgubljen enotnost svetovnega nazora ne bo ponovno vpostavila. Ne bo je vpostavila ne znanost, ne politika, ne zaključnost organizacij, temveč žrtvovanje, ljubezen, pravna in verska (!) globina. Pri nas dosedaj veljavna, a ne nespremenljiva cerkvena politika je hotela delati za svoje cilje v lastnih krščanskih organizacijah, ki segajo na vsa polja. Te organizacije rušijo razredne organizacije in združujejo nasprotno razrede pod enim krovom. One ustvarjajo razredni solidarizem.

Idejno gibanje, ki je dalo povod za to polemiko, je zraslo iz odpora proti

Novi dogodki.

Načrt o splošni upravi.

Kakor smo že zadnjič poročali, pripravljajo v Belgradu načrt zakona o splošni upravi. To je pa tudi nujno potrebno in je v zvezi z zakonom o vrhovni državni upravi, s katerim so bila štiri ministrstva ukinjena. Osnutek zakona o splošni upravi je dokončan. Pred vrhovni zakonodajni svet ta načrt najbrže ne pride, ampak bo izročen naravnost generalu Živkoviču, ministrskemu predsedniku. V notranjem ministrtvu so posebni pokrajinski oddelki ukonjeni. Po novem načrtu o splošni upravi bodo veliki župani dobili mnogo večjo oblast in moč, kakor jo imajo sedaj. Samouprave dobe tudi večji delokrog.

Stanovanjski zakon.

V Belgrad dežuje raznih spomenic in predlogov glede stanovanjskega zakona z vseh krajev države od najemnikov in hišnih posestnikov. Še tekom tega tedna bo stanovanjski zakon podpisan. V bistvu bo baje obveljal sedanji zaščitni stanovanjski zakon, le stanarina se bo lahko zvišala od štirikratne predvojne vrednosti na šestkratno.

Trošarinski zakon.

O novem trošarinskem zakonu je finančni minister dal daljše pojasnilo, iz katerega posnemamo: uvedel se je z novim zakonom enoten postopek za vso državo, dočim se je dosedaj prakticiralo povsod drugače. Trošarina za posamezne predmete velja sedaj za vso državo enako, dosedaj pa niti v posameznih oblastih, kaj šele po pokrajinah niso bile enake ne glede na predmete ne glede na višino trošarine. Pri pivu se odpravijo taksne marke in se uvede nov praktičnejši in bolj higiencen način trošarinjenja. Zvišajo se trošarine na vino, žganje, špirit, kvas itd., znižajo pa na svetilni plin in bencin. Plačevanje oblastnih trošarinskih doklad se bo uredilo za vse oblasti enotno.

Vatikan in Jugoslavija.

Po vojni vedno bolj raste ugled Vatikana ne samo v verskem oziru, ampak tudi v mednarodni politiki sploh. Vse države se trudijo, da bi bile z Vatikanom v dobrih odnosih. Celotna Francija, katere ima popolno laično zakonodajo in ki je pred 25 leti naravnost zmagoslavno izjavljala, da kot država ne prizna Vatikanu meddržavne diplomatske stopnje, je po vojni sklenila neke vrste mir z Vatikanom. V Jugoslaviji se za konkordat pripravljamo že deset let. V najkrajšem času je pričakovati vsaj začetnih medsebojnih razgovorov med Jugoslavijo in Vatikanom. Po sklenitvi konkordata bo baje imenovan za kardinala en škof iz Jugoslavije.

Naši delavci v Franciji.

Lansko leto je naša država sklenila z Nemčijo vzajemno pogodbo za naše delavce. Po dolgih letih od zedinjenja sem je bila to prva pogodba, ki je našim državljanom — delavcem v inozem-

stvu prinesla vsaj nekaj dobrega. Ministrstvo za socialno politiko je sestavilo sedaj načrt enake pogodbe s Francijo. Komisija, ki odide v Francijo, je že imenovana. V Franciji živi zlasti mnogo Slovencev-rudarjev, ki so se preselili tja deloma iz Nemčije v letih razvrednotenja nemške marke, pa tudi direktno iz domovine po žalostno končanih trboveljskih štrajkih.

Gorostasno profiterstvo.

Lesce, 15. aprila.

V tovarni verig v Lescah je nastalo mezdnó gibanje. Izzvalo ga je podjetje pod pretvezo, da ni več zmožno konkurence z inozemstvom. Zahtevalo je znižanje akordnih postavk za okoli 20 odstotkov, ali pa odpust več delavcev iz oddelka kaliberskih varilcev, po večini družinskih očetov. Odgovor je bil od delavstva zahtevan takoj. Značilno je, kako obzirno je odgovorilo delavstvo. Saj je v celoti sprejelo zahtevo tovarne! Delavci so namreč sklenili, da sicer o znižanju plač ni govora, a ker postavlja tovarna dve možnosti, so se odločili za drugo, to je, da se zniža produkcija. Znižala pa naj bi se na ta način, da gredo vsak drug teden na dopust. Ko je delavstvo to sporočilo vodstvu, se pa to s tem ni zadovoljilo, ampak se je celo na nek način grozilo z izprtjem. Iz tega je delavstvo jasno izprevidelo, da z nezmožnostjo konkurence skuša tovarna samo maskirati izvedbo nekkih drugih namer: znižanje plač in večji profit.

Zakaj gre podjetju? Prišlo je brzojavno naročilo za mesec dni dela. Profit bo že radi tega velik. Pa bi se morda dalo še kaj iztisniti? Seveda, kar lahko! Delavec je tu, po veliki večini neorganiziran, predobro je plačan, pritismo ga! Razmere, v katerih živimo, so kar najbolj ugodne za to. Tako so si mislili gospodje. Da jim samo za to gre, so različno pokazali, ko so odklonili odgovor delavstva.

Izgovor podjetja, da ni zmožno konkurence, je jalov. Gospodje, tudi mi znamo računati. Tudi nimamo zastoj naših strokovnih organizacij in Delavske zbornice, kjer lahko postrežemo s številkami in poročili iz vaših kapitalističnih strokovnih časopisov. Vsakemu je tudi znano, kakšen profit izkazuje tovarna vsako leto in ga razdeljuje delničarjem, ki v brezdolju pohajkujejo po mestih in se vozijo v različna kopališča in okrevališča, ter tam razsipljejo delavstvu odtrgan zaslužek. Recimo, da bi res ne bila tovarna konkurenčna, tedaj bi se moralo pač vzeti tam, kjer se lahko. Delavstvo s svojimi plačami komaj živi, delničarji imajo pa preveč denarja.

Kapitalisti hočejo še večje profite. Delavstvo naj dela in gara ter strada za to, da more par buržujev brez dela razkošno živeti.

5. maja tabor v Lescah!

ki ga je treba zabeležiti kot znak za v bistvu spremenjeno politiko cerkve pri zasledovanju njenih načel. Gotovo je, da bi bila taka sprememba cerkvene politike za cerkev in za socializem dogodek zgodovinske važnosti.

Pa bilo to, kakor bilo. Razredne organizacije v nobenem slučaju ne bodo ničesar zgubile, če se postavijo v verskih vprašanjih na stališče prave in iskrene tolerance.

Prihodnjič naš odgovor.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Rudarji

Strokovni odbor. V nedeljo 14. aprila ob 4 popoldne je imel strokovni odbor rudarjev sejo v Zagorju. Na seji je poročal o strokovnih in organizacijskih vprašanjih načelstveni tajnik JSZ. Obravnavalo se je tudi vprašanje novega pravilnika o bratovskih skladnicah in sanacija te važne rudarske ustanove. Strokovni odbor je dal pred časom merodajnim činiteljem vse svoje predloge in vse gradivo, ki naj se pri izdelavi novega pravilnika upošteva. Ugotovilo se je neresno in za rudarje škodljivo postopanje raznih tako zvanih marksističnih skupin v II. skupini rudarske zadruga. Zlasti se je vsa ta demagogija razločno pokazala pri vprašanju brezposelnega zavarovanja rudarjev. Na podlagi poročil tov. Kešeta, Fliska in Križnika, so bili sprejeti važni sklepi, tihoči se predvsem naše rudarske strokovne organizacije.

Zagorje ob Savi. Naši zagorski tovariši so imeli v nedeljo, dne 14. aprila dopoldne občni zbor svoje rudarske skupine. Udeležba na občnem zboru je bila lepa; navzoči so bili vsi naši stari borci, ki že dolga leta delujejo v naših delavskih vrstah in ki z železno roko ohranjajo naš pokret v Zagorju kljub vsem neprivikam, na katere nalleti povsod naše delo, in kljub strašni desorganizaciji v rudarskih vrstah. — Razveseljivo je bilo dejstvo, da se je občnega zbora udeležilo tudi nekaj naših mlajših, kar nam je dalo vsem upanje, da se bodo vrste Jugoslovanske strokovne zveze v Zagorju razmahnile in pričele z zdravim delavskim pokretom, ki je ravno v rudarskih krajih strahovito potreben. Zato pa naši mlajši borci, pristrčno pozdravljeni! Občni zbor je pokazal, da je bivši odbor vestno vršil svojo nalogo. Po podanih poročilih odbornikov se je izvolil nov odbor deloma iz starih odbornikov, izpolnil pa se je s par mlajšimi tovariši. Občnega zbora se je v imenu JSZ udeležil njen predsednik tov. Srečko Žumer. — Tovariši! Vaša pot je prava in cilji jasni, zato neustrašeno naprej kljub težavam in neprijetnostim, ki vas čakajo! Dal Bog, da bi vse rudarsko delavstvo spoznalo, da je njegova rešitev le v smotreni in stvarni strokovni organizaciji, kajti to, kar trpi danes rudarsko delavstvo, je nekaj strašnega in krivice, ki se mu gode, naravnost vnebovpiljoče!

Papirničarji

Vevče. V nedeljo 21. t. m. ob pol 8 zjutraj se bo vršil v Društvenem domu v Dev. Mar. v Polju redni letni občni zbor »Strokovne skupine papirniškega delavstva«. Dnevni red je običajen.

V pretekli poslovni dobi organizacije smo preživeli za vse papirniško delavstvo pomemben čas. Obnovljena kolektivna delovna pogodba, pokojninski sklad in odbite nakane družbe, da se reducirajo mezde in še mnogo drugih podrobnosti nas je zaposlovalo v preteklem letu. Bili smo boje proti našim zunanjim sovražnikom in jih izvojevali z uspehom. Pri tem pa smo morda malo pozabili, odkod smo črpali našo moč v teh bojih in zanemarili našo staro in preizkušeno strokovno organizacijo. Čas je sedaj, da pregledamo tudi domačo hišo, jo spravimo v red in navlako zmečemo ven in si tako uredimo svoj dom, kjer se bomo pripravljali na nove borbe, ki bodo gotovo prišle. Prežeti prepričanja, da bomo le v močni, enotni strokovni organizaciji združeni v stanu branili svoje pridobljene pravice in napredovati po naših starih načrtih, se bomo našli vsi pri skupnem delu za interese posameznikov in vsega papirniškega delavstva. Le ako smo enotni, vsi enega duha in ene volje, smo papirničarji močni in le tedaj so nam uspehi zagotovljeni. Zato vsi na občni zbor!

Naše nove postojanke.

Brezno. Lesno delavstvo v Dravski dolini se je začelo gibati. Do sedaj nismo imeli organizacije. Vsak posameznik je bil izročen na milost in nemilost svojemu delodajalcu, kateri je z njim delal kakor se mu je ljubilo. Samo en primer: Eden od delavcev je bil bolan. Na vprašanje pri bolniški blagajni, koliko časa je član, se mu je odgovorilo 1 mesec, podjetnik pa je prispevek odtegnil za dva meseca, kakor je bil tudi zaposlen. Kam je šel prispevek za en mesec? Tako v tem slučaju in teh je na stotine. Mnogo se nam godi krivic, katerih si posamezniki niti ne upajo povedati. Plačani so najbolj sramotno, kar je delavstva sploh.

V nedeljo smo v Breznem imeli sestanek in razgovore, kako temu odpomoči in organizirati vse lesno delavstvo dravske doline. Izvolili smo par zaupnikov in sklenili iti pridno na delo. Nikomur nočemo delati krivice, hočemo pravice in za pošteno delo zasluženo plačilo.

Tovariši, delajmo in širimo našo misel. Naš delavski pokret mora zajeti vse delavstvo te doline in ga rešiti težkih spon, v katere ga vklepa kapitalizem. Da bomo

sposobni to vršiti, nam je treba močne organizacije. To sedaj snujemo. Treba bo požrtvovalnih delavcev, ker le ti bodo kos nalogi. Ne strašimo se dela! Korajžno naprej! V vsako hišo pa naše bojno glasiloo »Delavsko Pravico«.

Verd pri Vrhniki. Naš delavec zna vztrajno prenašati težo razmer, katero mu nalaga današnja kapitalistična družba. Leta in leta gara v bedi in pomanjkanju, ker upa, da bo vendar le enkrat kapitalistična bisaga polna in da bo za tem tudi on prišel na svoj račun. Ta pobčna želja našega delavca pa se noče in noče uresničiti. Kapitalistična malha je vedno globlja, delavec in njegova družina pa vsak dan bolj raztrgana in sestradana. Ko pa se k temu neznošnemu položaju pridružijo še razne doklade v obliki šikan in preganjanj, šele tedaj prične delavstvo misliti na obrambo in iskati potov, da reši sebe in družino pred poginom.

Prav taka slika, kakor zgoraj navedeno se nudi našim očem, če stopimo med delavstvo Kotnikove tovarne parketov in mobilj na Verdu, delavstvo tega podjetja je deležno vseh dobrot kapitalista, ki računa samo, kako bi iz delavca izprešal čim več profita. O razmerah, ki vladajo v tem podjetju, bomo podrobno prihodnjič spregovorili. Za sedaj ugotavljamo le to, da se je delavstvo te tovarne vendar znašlo popolnoma solidarno v organizaciji, katere prva naloga bo, da sedanje pasje življenje zamenja vsaj s človeka vrednim. Trda je bila koža delavstva, preden jo je prebil kapitalistični bič. V nedeljo popoldne se je delavstvo te tovarne kompaktno zbralo na sestanku v gostilni pri »Jureču na Vrhniki. Namen organizacije ni ta, da delavstvo vpripori kako revolucijo v podjetju, pač pa ta, da tirja od svojega delodajalca v prvi vrsti protivrednost dela, odpravo krivic, v splošnem pa, da tirja vse pravice, ki mu po obstoječih zakonih pripadajo. Zastopnik JSZ je v jedrnatih besedah obrazložil namen in pomen strokovne organizacije v boju za delavske interese. Prisotni delavci so se soglasno izrekli za vstop v bojne vrste organiziranega delavstva ter sklenili odstraniti vse, kar bi jih utegnulo motiti v solidarnem boju in delu za dosego boljšega položaja. Ledina je prebita, če bomo orali in sejali, bomo tudi želi in uživali. — Delu slava, čast, oblast!

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Železničarski vestnik

Maribor. — 7. aprila se je vršil občni zbor mariborske skupine Prometne Zveze. Iz vseh poročil je bilo razvidno, da je skupina delovala po svojih močeh na to, da se stanje železničarjev zboljša. Izvršenih je bilo mnogo intervencij potom centrale. Več od njih jih je bilo ugodno rešenih. Obširno poročilo zastopnika centrale Masiča, je bilo vzeto z odobravanjem na znanje. Iz poročila je bilo razvidno, da centrala v Ljubljani vzorno deluje. Ugotovilo se je, da se nekateri železničarji izdajajo za člane naše organizacije, če tudi nikdar niso bili njeni člani; zato se je sklenilo, da se posamezne odbore, kakor tudi centrala natančno drže pravil in da se dela samo za tiste člane, ki niso zaoštrali s plačevanjem članarine. V bodoče se v nobenem slučaju ne bo interveniralo za nečlane. V novi odbor so se pritegnili energični in sposobni ljudje z tov. Wurzingerm na čelu, ki imajo dovolj sposobnosti in energije, da bodo kos novim nalogam. Ta odbor bo razen zadev mariborske skupine še vodil ekspoziuro Prometne Zveze za celo mariborsko oblast. Če pomislimo, da članstvo Prometne Zveze v zadnjem času zelo narašča, nam je to ponoven dokaz, da je delala brez vsake demagogije res samo za železničarje in da ni sile, ki bi jo mogla odvrniti od resnega delovanja za železničarske koristi. Četudi ne šteje na tisoče članov, se ne boji izvajati svojega programa. Pri slučajnostih je bil naprošen tov. Masič, da izvrši ljubljanska centrala nekoliko zelo nujnih in važnih intervencij v korist železničarjev, zlasti, da dobijo delavci nazaj svoje prejšnje vezane legitimacije. V složnem delu se bodo mogle uspešno braniti in zastopati koristi in upravičene zahteve železničarjev.

Tedenske novice.

Gradbena zadruga »Delavski dom« sporoča svojim članom, da ima v Trnovskem predmestju na razpolago več stavbnih parcel po ceni Din 18.50 meter. Parcele so velike od 500 do 600 m². Javite se vsaj do 25. t. m.

Knjižni promet knjižnice **Delavske zbornice v Mariboru.** Knjižnica Prosvetnega odseka Delavske zbornice v Mariboru je izdala od 1. januarja do 1. aprila t. l. 2404 obiskovalcem 4307 knjig, 3973 leposlovnih in 334 znanstvenih. Med temi 1486 slovenskih, 243 hrvatskih in 2678 nemških. Vpisalo se je 152 novih članov in ima knjižnica sedaj 525 članov.

Atom:

Socializem in zasebna lastnina.

(Delavska okrožnica Leona XIII.)

6. Da bi odstranili to zlo, socialisti delajo na to, potem ko so zbudili nevoščljivost ubožcev do bogatinov, da bi se odpravila zasebna lastnina dobrin, in naj bi namesto tega bile vse dobrine posameznikov skupne vsem, te pa naj bi oskrbovali možje, ki vodijo občino ali celo državo. S tem prenosom dobrin od zasebnikov v skupno last bi se po njihovih mislih dalo sodobno zlo ozdraviti, ker bi se premoženje in pravice enako porazdelile med državljane. Toda ta izhod je za poravnano spora tako neprikladen, da bi delavskemu stanu samemu škodoval, vrh tega pa je tudi krivičen, ker silo dela postavim lastnikom, državne naloge prevrača in države skoz in skoz spravlja v nered.

7. Vsekakor je, kar se da lahko spoznati, vzrok truda, ki ga prevzamejo tisti, ki izvršujejo kako koristno delo, in namen, na katerega predvsem gleda delavec, ta, da si pridobi gospodarskih dobrin in iste zasebnopravno poseduje kot svojo osebno last. Če namreč on daje svoji moči in svoje delo drugemu na razpolago, stori to radi tega, da bi si pridobil stvari, ki so mu potrebne za kulturno (človeka vredno) življenje, zato pričakuje od svojega dela resnično in popolno pravico, ne samo, da zahteva plačilo, ampak tudi, da istega uporablja, kakor sam hoče. Če si je torej s skromnim trženjem kdo sam kaj prihranil, ter si je radi varnosti, s tem prihrankom, ki je sad njegove štedljivosti, kupil zemljišče, gotovo to zemljišče ni nič drugega, kot njegova plača, le v drugi obliki, in z na tak način kupljenim zemljiščem sme enako razpolagati kakor s plačilom, ki si ga je pridobil s svojim delom. Toda, kakor je lahko razumeti, ravno v tem obstoji lastninska pravica do premičnin in nepremičnin. S tem torej, da se socialisti prizadevajo last zasebnikov spremeniti v skupno last, položaj vseh delavcev poslabšajo; ker jih ravno s tem, da jim odvzamejo svobodno razpolo-

ganje s plačilom, oropajo upanja in možnosti, da bi si pomnožili svoje premoženje in si pridobili drugih ugodnosti.

Vsak človek ima po ekzistenčnem pravu sveto pravico, da mu nihče ne oškoduje njegovega telesa in njegove duše, in si s svojim delom zagotoviti človeka dostojno življenje. Kjer je za cele vrste delavskega ljudstva izvrševanje te pravice obteljeno ali celo onemogočeno, tam gospodarijo nezdrave socialne razmere. Posebno se čuti ta bolezen tedaj, če je premoženje zelo neenako razdeljeno. Kjer je bogastvo v rokah malo ljudi in večina hira v uboštvo, tam je razumljivo, da se reveži vedno bolj zavedajo krivic, katere se jim gove. Bridko jih tare, da nimajo nič, ko se drugi košatijo v izobilju. Žele si zboljšati svoje razmere: lastna narava jih sili, da hrepene, naj bi se pravičneje razdelilo premoženje.

Če se ozremo na čas, v katerem je nastal socializem, vidimo, da so ga rodile pravkar omenjene žalostne gospodarske razmere. Gospodarski liberalizem, ki se je razvil v vsej svoji bohotnosti, je tako postal oče socializma.

V osemnajstem, oziroma že koncem sedemnajstega veka so v človeškem gospodarstvu nastali povsem novi časi. Pričenjalo se je tvorniško proizvajanje, prometna sredstva so napredovala, trgovina s prej neznanimi deželami se je vedno bolj odpirala. Nastalo je vprašanje, kako naj država v teh novih razmerah uredi svoje delovanje, da se bo ohranjalo in pomnoževalo premoženje in s tem splošno blagostanje njenih podložnikov. S strani gospodarskih krogov se je poudarjalo načelo polne gospodarske svobode in ker so le-ti imeli v rokah tudi oblast, ni nič čudnega, če se je to načelo tudi čedaljebolj uveljavljalo. Med drugimi je Adam Smith v svoji knjigi: »Preiskavanja o naravi in vzrokih bogastva narodov,«⁹⁴ utemeljeval gospodarsko svobodo kot podlago vsemu gospodarstvu. Država ima samo to dolžnost, da brani človekovo osebno varnost in svobodo ter njegovo last. Vse kar omejuje gospodarsko svobodo, se mora odstraniti. Vsak naj sme delati s svojim posestvom, kar hoče: razdeliti ga, zastaviti ga za dolg, kakor mu drago. Tudi vsi zakoni, ki silijo rokodelce, da

so združeni v cejih, ali trgovce, da se vežejo v zadržah, morajo pasti. Vsak sme začeti kakeršenkoli obrt hoče. Trgovina bodi neomejena. Zato naj se odpravi carina, svobodno naj se uvaža in izvaža blago, kakor komu kaže. S svojim denarjem lahko dela vsak po svoji volji.

Lastnik sme torej početi z lastnino, kar hoče. Lahko zemljo obdeluje ali jo pusti neobdelano, spravlja pridelke ali jih pusti, da zginejo, uživa sadeže, kakor se mu ljubi ali jih meče proč, brez ozira na koga, brez vsakih dolžnosti do drugih. Bogataš sme po takim pojmovanju kopiciti imetje brez mej, četudi tisoči nimajo, kamor bi glavo položili, sme samopašnež pustiti, da ginejo pridelki v skladišču, četudi krog njega umirajo ljudje od gladu, sme kapitalist potopiti žito v morje, da tako dvigne tržno ceno. Z eno besedo: zasebna last je nedotakljiva, ona je po trditvi liberalizma takorekoč sama sebi namen.

Razumljivo je, da je proti temu nastal odpor. In ker so ljudje videli toliko zlorabo zasebne lastnine, so prišli naravno do naziranja, da je korenina vsem socialnim zmedam zasebna lastnina, da je torej nujno potrebno najprej odpraviti zasebno lastnino in uvesti komunizem, šele potem more družba ozdraveti. Vse gospodarstvo obstoji v tem, da se daje v najem delo ali tvar (materija, kapital). Toda kakšna razlika! Dati v najem delo, to se pravi zaslužiti se, dati v najem tvar, to pa je ugotoviti svojo svobodo. Zakaj delo, to je človek. Tvar pa je nekaj popolnoma različnega, in vendar se smatra delu enaka, in dobi človek zanjo delež bogastva, kakor da bi bil delal. Taki ljudje v gospodarskem oziru nadomeščujejo svoje delo s tujim delom, in bogate ne da bi delali. Vzrok socialne bede je torej zasebna lastnina.

Obama, liberalnemu in komunističnemu načelu o lastninski pravici pa nasprotuje krščanstvo, ki trdi, da izvira zasebna lastnina iz človeške narave same. Zmota je v gospodarskem liberalizmu, ki trdi da je lastnina povsem neomejena, zmote pa tudi v komunizmu ali socializmu, ki vsled zlorabe lastnine, hoče otroka, to je zasebno lastnino, z umazano vodo vred iz banje vreči.

Član knjižnice postane lahko vsak ki se dovoljno legitimira. Knjižnica je odprta vsak dan od 17. do 21. ure.

Pri borzi dela v Celju je delo na razpolago: 54 hlapcem, in poljskim delavcem, 10 oglarjem, šum. delavcem, za v Slavonijo, 1 vrtnarju, 1 brusarju, 5 kamnosekom, 4 kovačem, 4 kleparjem, 13 ključavničarjem, 3 žagarjem, 8 mizarjem, 1 pletarju, 1 sedlarju, 1 tapetniku, 1 hotel. slugi, 1 hotel. kuharju, 2 pikoloma, 12 tesarjem, 1 fotografu, 38 delavcem, težakom, 29 vajencem. **Ženskam:** 40 deklam, 1 likarici, 1 šivilji, 6 hotel. kuharicam, 7 natakaričam, 8 hot. sobaricam, 38 kuharicam, sobaricam in služkinjam, 2 vajenkama.

Pri borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: 9 hlapcem, 2 vrtnarjem, 17 kamnosekom, 15 kamnolomcem, 1 pomož. moč za pilarno, 11 železostugarjem, 5 ključav. za šnite in stance, 10 ključav. fresarjem, 4 kleparjem, 1 mod. mizarju, 2 žagarjema, 1 mlinarju, 2 rezbar. in 2 usnjar. pomočn., 2 ličarjema, 1 ličarju za fino delo, 1 usnjarju, 1 bakrokotlarju, 3 čevljarjem, 2 krojačema, 2 krojaš. pri krojevalcema, 18 gozd. delavcem, 1 zobotekniku, 1 del. za gospod. dela, 19 tesačem, 22 zidarjem, 12 pleškarjem in sobolikarjem, 1 bolniškemu strežniku, 5 vajencem. — **Ženskam.** 1 otroški kuharici, 1 šivilji otroških vozličkov, 3 kmečkimi deklam, 2 služkinjama, 1 otroški varuhinji.

Krekova družina.

Tabor v Lescah. Za tabor v Lescah dne 5. maja je polovična vožnja dovoljena. Za izkaznice se obrnite na Centralo ali na Krekovo družino v Lescah (Marija Žagar, Lesce). Razposlali smo tablice za tombolo. Dobro se potrudite. Poagitirajte za udeležbo.

Nameščenci in organizacija.

Dejstvo je, da je danes nameščenstvo zelo šibko ali skoro nič strokovno organizirano. Zlasti pa velja to za takozvano krščansko misleče nameščenstvo. In k temu je pristaviti še to, da je baš ta del nameščenstva za resno strokovno gibanje najmanj dovzeten. Nastane vprašanje, zakaj je tako? Ali se nameščenstvu res tako dobro godi, da se mu ne more bolje? Prav gotovo ne. Plače nameščencev so res nekoliko višje kot delavske. Dognano pa je, da prav tako nameščenke kot delavske plače še daleč ne dosegajo predvojnne višine. Dobre plače tedaj ne morejo biti vzrok neorganiziranosti.

Ali mogoče danes nameščenstvo manj dela kot včasih in je radi kratkega delovnega časa zadovoljno s svojim položajem? Tudi to ne bo držalo. Zakonske določbe o delovnem času so tudi za nameščenca le na papirju. Večina nameščenstva ne uživa osemurnika. Nameščenstva ne štiti zakon o zaščiti delavstva. Nameščenstvo se izrablja kot dobro službeč stroj, prenašati mora najhujše šikane in ponižanja. Nameščenčeva delovna moč je na trgu kot delavčeva in nadprodukcija delovnih sil je dan za dnem večja. Povpraševanje po »blagu« je vedno manjše, ponudb vsak dan na stotine. Brezposelnost raste. Od strani delodajalcev se celo odvzema nameščenstvu na zvit način pravica in svoboda strokovnega organiziranja. Primer pragmatike, o kateri smo poročali zadnjič, to dovolj jasno kaže. In taka pragmatika ni bila izdana l. 1800, ampak v l. 1929.

Na vse to nameščenec ne črha. Kadi v kavarni slabe cigarete in pije v gostilni slabo vino, moči in rešitve iz položaja v sebi samem pa ne najde. Sodeč po simpatijah, ki jih ima nameščenstvo do strokovne organizacije, bi človek sodil, da se mu še predobro godi. Plače se bodo morale še znižati, delovni čas še podaljšati in bič kapitalizma bo moral še bolj zažvižgati nad pohlevnimi hrbti, da se bo nameščenec zavedel svoje moči, vzravnal hrbe in stopil v organizacijo, kjer se bo boril skupno z ročnim delavcem.

Zdi se, da je prikladen čas, da se vprav takozvano krščansko misleče nameščenstvo vzdrami in zave svojega položaja. Zadnje čase se je delalo s tem nameščenstvom tako kot s sužnji. Diktiralo se mu je od brezglavih strankarjev prav vse. Spomnimo se samo zadnjih »volitev v Pokojninski zavod, ki je eminentno stanovska ustanova nameščenstva. In vendar so delegate v upravo zavoda celokupnemu slovenskemu nameščenstvu diktirala tajništva bivših po-

litičnih strank. In značilno je za nameščenstvo, da so bili silno redki tisti, ki si niso pustili vzeti svobode mišljenja in udeleževanja izven službe. Vrh tega so pa še razni elementi begali to nameščenstvo z raznimi laži-strokovnimi društvi, izrabljajoč jih celo v svoje sebične osebne namene. Sedaj je enkrat tudi tega divjaštva konec.

Upamo, da so časi takega moralnega ponižanja nameščenstva za vselej minili. Iz teh dogodkov more nameščenstvo priti le do enega zaključka in ta je: Da si v

Komu v korist?

Trbovlje, 16. aprila. V nedeljo 14. aprila se je vršil v Trbovljah občni zbor II. rudarske skupine. Potek občnega zbora je bil žalostna priča mizernih razmer med slovenskim rudarskim delavstvom. Rudarsko glavarstvo letos ni bilo zastopano.

Občni zbor je vodil predsednik Struc. Udeležba je bila precejšnja. Od 111 rudarskih zaupnikov je bilo navzočih 80. Zapisnik lanskega izrednega občnega zbora in računski zaključek za l. 1928. sta bila sprejeta soglasno.

Na dnevnem redu je bil ponovno predlog za ustanovitev brezposelnega fonda rudarjev v okviru druge skupine. S tem brezposelnim fondom se že skozi dve leti uganja silna demagogija in rudarji begajo. Enkrat se je že sklenilo fond uvesti, pa so se prijaviли protesti in je rudarsko glavarstvo fond prepovedalo. Tudi tokrat je bil brezposelni fond predmet brezplodnega pregovarjanja med dvema tako zvanima marksističnima grupama: pristaši »Zveze rudarjev Jugoslavije« in tako zvanimi bernotovci. Ne gre tu za nikaka stvarna naspotstva, ampak samo za to, katera struja bo imela več »moči« med rudarji. Tako zvani bernotovci bi radi imeli v zakonitih delavskih zaupniških zborih nekako nadomestilo za svoje sfalirane strokovne organizacije, naspotna struja se pa tega ravno boji. V tem nas zlasti potrjujejo izjave z ene strani, da so strokovne organizacije rudarjem nepotrebne in da vrše vse posle še boljše lahko zaupniki II. skupine in pa celo sprejet predlog od te strani, da naj se II. skupina registrira pri Del. zbornici. — Kakor nasprotna grupa uvideva potrebo brezposelnega fonda, se izvedbe te namere vendar boji, ker bi izgubila med rudarji še to, kar ima.

In to prerivanje ustvarja pojave, ki so za vse rudarsko delavstvo škodljivi. Tako se je na občnem zboru celo sklepalo o tem, da bi se prispevki rudarjev za Delavsko zbornico odvajali rajši za ta brezposelni fond in je bil predlog odklonjen komaj z 32 proti 31 glasovom. Kakor ta namera sicer nasprotuje zakonu in vemo, da je zaenkrat neizvedljiva, je vendar dogodek sam resen opomin vsem, ki hočejo rudarskemu delavstvu dobro, da se današnje razmere te-

celoti izvojuje svobodo mišljenja in udeleževanja izven službe ter zboljša svoj materialni položaj, se mora strokovno organizirati. Iti mora z ročnim delavstvom v skupno strokovno fronto. Ročni in duševni delavec, oba sta proletarca, oba izžemana in izkoriščana. Le v tej proletarski skupnosti ima tudi nameščenstvo zagotovilo za spremembo svojega bednega položaja. Eno pa velja: kolikor moči, toliko pravic! Moč proletarijata pa je le v njegovi strumni strokovni organizaciji!

meljito razčistijo in se s sedanjim načinom zastopanja rudarskih interesov enkrat za vselej neha. Značilno je, da se v te brezplodne, na drugi strani pa za vse rudarje škodljive preklarije spuščajo baš zaupniki rudarjev, ki bi morali v teh težkih časih vsaj malo bolj trezno misliti. Prav gotovo med rudarskim delavstvom samim ni tega, ampak obstoje vsa ta piškava naspotstva le med tako zvanimi »voditelji«, o čemer nas močno potrjuje vedno močnejša solidarnost rudarjev v Laškem in Hudinjani. Potrebna bo pač taka solidarnost v vseh revirjih, ako si bo hotelo rudarsko delavstvo priboriti vsaj malo večji košek kruha. Pa še: stran s sebičnimi partizanskimi ali celo osebnimi hotenji!

Za novi proračun je glasovalo 54 delegatov. Proračun se je pa zvišal od 70.000 Din na 132.000 Din. Za pokritje izdatkov se je predlagalo zvišanje prispevkov od Din 0.50 na 1 Din, kar je bilo sprejeto z 51 glasovi.

Stavljen je bil predlog, naj se II. rudarska skupina registrira pri Delavski zbornici. Ako bi zbornica na to ne pristala, se odtegnejo prispevki, ki jih člani II. skupine plačujejo za zbornico. Predlog je bil tudi z večino glasov sprejet. (Značilno za brezglavost nekaterih voditeljev in za razrvanost ter zbeganost rudarjev.)

V nadaljnjem se je vršila razprava o pravilniku in bratovskih skladnicah. Predsednik zamerja Del. zbornici, da predloga ni dala na ogled II. skupini, preden ga je poslala ministrstvu in trdi, da je velika škoda, da II. skupina ni sodelovala. Podpreds. gl. brat skladnice mu je odgovarjal, da so Del. zbornica, brat. skladnica in strokovne organizacije storile vse potrebno. Za tem je prišlo do osebnih razračunavanj med tema.

Tako je potekel občni zbor. **Smatramo, da taki občni zbori za rudarje nimajo nikakih koristnih posledic, ampak samo dokazujejo popolno duševno razbitost rudarskega delavstva in moralni razkroj še pospešujejo.**

Rudarji, sprevidite in krenite na druga pota! Delajmo res stvarno in resno vsi skupaj za naše interese. To pa je mogoče le v strumnem organiziranem strokovnem pokretu, v razrednih strokovnih organizacijah.

Mednarodni urad dela v letu 1928.

Mednarodna konferenca dela vsako leto tvori osrednjo točko delovanja mednarodnega urada dela. Zadnje konferenice so se udeležili delegati iz 48 držav. Vodstvo mednarodnega urada dela si je prizadevalo ugotoviti, če obstoječe stike z evropskimi in izvevenevropskimi državami. Podravnatelj urada je potoval po južni Afriki Ravnatelj Thomas pa je šel v Azijo. V Indiji je bila ustanovljena ekspozitura urada. Tudi se je v tem letu načelo vprašanje delovnega časa nameščencev.

Število ratificiranih mednarodnih delavskih konvencij je naraslo v l. 1928 od 246 na 333, kar znači precejšen napredek v pogledu mednarodne socialne politike. Po večini pa pomenijo ratifikacije mednarodnih delavskih konvencij samo formalno registriranje v prizadetih državah že obstoječe delavske zaščite.

Že precej časa je na dnevnem redu vprašanje revizije mednarodnih del. konvencij sploh, posebej pa še washingtonske o delovnem času. kot znano so že dolgo časa na delu sile, ki skušajo to konvencijo v celoti spremeniti v škodo delavstva. Tako je bila že nekajkrat od raznih držav, zlasti Anglije, uradu predlagana revizija te konvencije. Urad je dosedaj še vse te predloge odklonil in se pri tem skliceval na odstavek, ki se nahaja v vsaki konvenciji: »Upravni

svet mednar. urada dela predloži vsakih 10 let mednarodni konferenci dela poročilo o izvajanju te konvencije in sklepe predložiti revizijo konvencije konferenci.«

8 urnik skušajo kapitalisti na vsak način odpraviti iz zakonov posameznih držav, kakor tudi iz mednarodnih konvencij. Te nakane se jim spričo njihove moči znajo posrečiti, ker proletarijat nima udarne moči. Ko pa bi do te zopet prišel, bodo nastali težki boji.

Ker pa za konvencijo o delovnem času baš letos poteče rok, pripravljajo urad to zadevno poročilo in spreminjalne predloge.

Enajsta mednarodna konferenca dela v l. 1928 je razpravljala o določanju minimalnih mezd, o preprečevanju nezgod s posebnim ozirom na nakladanje in razkladanje ladij in spenjanje železniških vozov. Na tej konferenci so bile tudi volitve za upravni odbor. — or znano, je bila naša internacionala tudi tokrat iz upravne odbora izključena. Z ozirom na njeno moč in pomen bo vsekakor morala biti v njem zastopana. Krivdo za to nosi slepa opozicijska večina socialdemokratskih delegatov, ki so pustili ob tej priliki svoje voditelje na cedilu.

Urad je izdal več znanstvenih knjig, kjer se proučujejo delavske razmere.

Tako: »Plače in delovni čas v premo-govnikih« »Socialna bremena v evropskih industrijskih državah« itd.

Poleg tega zbira urad obsežno statistiko o vseh stvarih, ki se količaj tičejo delavstva. Knjižnica urada ima 230 tisoč knjig.

Uspehi mednarodnega urada dela so dejansko zelo majhni. Urad stane letno okoli 64 milijonov Din. Vedeti pa moramo, da ga v njegovem delovanju vse samo ovira in da ima edino oporo v organiziranem delavstvu in tisto malo, kar mu jo nudijo države, kjer ima delavstvo kaj besede. Ako tedaj meščansko, kapitalistično časopisje proti tej ustanovi zabavlja in ji predbaciva razkošnost, dela to čisto v smislu želja tistih, ki hočejo urad odpraviti in vzeti delavstvu še te drobtine. Kapitalisti hočejo potom svojega časopisja tudi med delavstvo zanesti nezadovoljnost proti obstoju takih ustanov in ga tako uspavati.

Čez hribe in doline...

Maribor. Kako vzorno se vodi občinsko gospodarstvo mesta mariborskega, je gotovo marsikomu neznano. Pri tem vodstvu ni med občinskimi očetmi nikakih naspotstev, vsi brez razlike barv so enega duha in enih misli. Tudi takozvani marksistični občinski očetje se mnogokrat potegujejo za stvari, ki so v škodo občini. Iz navedenega primera lahko vidijo davkoplačevalci, katerih del tvori tudi mariborsko delavstvo, kam gre njihov denar. Marksistični očetje so na shodih polni skrbi za delavstvo, sicer pa delajo kot »buržuji«.

Že precej dolgo je od tega, kar je neki visoki g. občinski nastavljenec zakrivil velike nerednosti in uganjal grdobije, ki so škandalizirale celo mesto. Občinski svet ga je po dolgotrajnih razpravah odslovil in mu dal pokojnino in to — s tremi efektivnimi leti službe. Toda to še zdaleka ni vse. Gospod je vedno hodil okrog in iskal pravice. Seveda gg. soc. svetniki so se ga usmili in ker ne vedo, kje bi ostalim obč. svetnikom nagajali, so zopet načeli to vprašanje in zahtevali, da se sprejme nazaj v službo. Nekaj časa so se prepirali, končno pa le zedinili. Gospoda so sprejeli nazaj v službo, dali mu za eno šaržo višje mesto, masno plačo, naturalno stanovanje. Sedaj pa doma gleda skozi okno in se smeji celemu obč. svetu, kajti službe ne sme vršiti. Pravijo, da zahteva, naj se mu povrnejo še doklade za vsa leta nazaj za otroke. Gg. soc. svetniki bodo gotovo zopet tako usmiljeni in tudi to izposlovali.

Za delavca ni nikjer denarja, ni mu mogoče zvišati kaj malega plače, na drugi strani se pa izmetavajo ljudem, kateri delajo občini škodo, težki tisočaki. Davkoplačevalec, delavski trpin, ti pa molči in delaj.

Prevalje. Izmed vseh delavcev, zaposlenih v Laškem premogovniku, se nahajajo v najbednejšem položaju delavci, ki so zaposleni v premogovni pralniči v Prevaljah. Ti delavci, katerih je okoli 14 moških in žensk, so zaposleni samo po pet ur v delovnih dneh ter so plačani moški po 4.—, ženske pa po 2.50 Din na uro. Tako zaslužijo ti delavci moški do 20 Din, ženske pa do 12.50 Din dnevno. Od te plače se jim odtegujejo še zavarovalni prispevki. Delavci imajo sicer poleg tega nekatere ugodnosti, kakor prosto stanovanje in kurivo, ali kaj je to, ko se s skromnim zaslužkom komaj preživijo, na obleko in druge potrebščine ni niti misliti. — Da je tako, je krivda v tem, ker se dnevne količine nakopanega premoga vedno manjšajo ter se te količine premoga v pralniči opere v petih urah, in je s tem ših dogotovljen. V poslednjem času se je tudi radi konstrukcije premogovnega rova, katero delo bo trajalo še dalje časa, produkcija premoga tako skrčila. Delavci si prizadevajo, da bi dobili kje kak postranski zaslužek, kar je pa brezuspešno, ker še za številne brezposelne ni dela. Je pač le dolžnost premogovnega podjetja samega, da prizadetim delavcem preskrbi 8 urni zaslužek in tem omogoči existenčni obstanek.

»Da, da, ko smo se nekoč ponesrečili ob južni obali Amerike, smo naleteli na ženske, ki so bile popolnoma divje. Popolnoma divje, vam rečem. Bile so brez jezikov.« »Kaj brez jezikov? Kako pa so mogle govoriti?« »Saj to je ravno, radi česar so bile divje, ker niso mogle govoriti.«

Dr. France Debevec:

Kako se čuvamo jetike?

Čuli smo, kako pride do okuženja. Vprašanje sedaj nastane: Ali vsak človeški organizem enako reagira na udar kužnih klic v telo? Ali se izza vsake infekcije pojavijo jasni znaki bolezni? Odgovor se glasi: Ne reagira vsak organizem z istimi znaki na okuženje, ne razvije se vselej bolezen z značilnimi znaki.

Klice tuberkuloze pridejo v človeško telo preje ali kasneje, do 15. leta starosti je tako rekoč že vsak človek deležen »vljudnega« obiska malih bacilov. Xplivi okuženja pa niso pri vseh ljudeh enaki. Posledice so tem težje in usodepolnejše, čim večja masa klic pride v telo, čim mjačje je njih posamično delovanje (= virulenca), v čim slabšem stanju je za časa okuženja človeško telo. Pri deci je okuženje te mopernejše, čim bolj rano se ono dogodi. Tuberkulozo pospešujejo vsi činitelji, ki vplivajo, da se troši in slabi človeško telo: prejšnje bolezni, slaba hrana, zanikno stanovanje, težko delo, neredno življenje itd.

V borbi z jetiko je torej ne samo potrebno, da se čuvamo okuženja, temveč da istočasno storimo vse, kar je mogoče, da se ljudski organi učvrstijo in jačajo. Naravno je možnost za izvrševanje vseh teh nalog znatno manjša pri onih ljudeh, ki jih stalno spremljajo slabe, težke življenjske okoliščine. — Kljub temu pa moramo baš tem ljudem skušati vse storiti, kar je v naših močeh, da jih dovedemo v idealnejše življenjske okoliščine, zlasti v pogledu čistosti, zraka, svetlobe, učvrščevanja telesa potom športa in telovadbe, umirjenja duha in srca s tem, da jih v društvu upoštevamo kot vredne, dostojne ljudi.

Mnogo bo že storjenga, če se nam posreči, da popeljemo zanemarjena bitja ven iz zakajenih gostilniških sob

v primernejše lokale, ako le mogoče ven v lepo prirodo, športna igrišča itd.

Pri vsem tem vzgajanju in izboljšavanju je treba polagati posebno skrb in pozornost na deco, zakaj ona je sprejemljiva za take nauke in čim bolj dorasča, tem budnejše pazi sama na higienko, zdravje pospešujoče življenje. Največ izgleda za takšen pouk ima pač šola, kjer naj bi se ta pouk izvajal še skrbnejše in še bolj na široko kakor doslej.

Za bolezen jetiko najbolj nevarna so leta detinstva ter leta pubertete (12. do 20. leto), ko prične telo in duša dobivati svojo zrelost in se udejstvovati samostojno v borbi za življenje in preživljanje. Naj bi starši in ostali vzgojitelji napeli vse sile, da bo mladina to dobo čim mirnejše in s čim manjšimi žrtvami prebrodila.

Po svetu.

Konec parlamentarizma na Poljskem. Pretekli dnevi je bila sestavljena nova vlada. V njej so sedaj sami zastopniki vojaških krogov in plemstva. Vojni minister Pilsudski je nedavno v svojem govoru napovedal gotovo revizijo ustave. Gre za to, da se pravice predsednika republike povečajo, parlament pa prikraja. V svojem govoru je Pilsudski, ki je postal že nekak diktator, obdeloval parlament in poslance s korupcionisti in ničvredneži, da obstoji sploh parlament iz ljudi, ki niso zmožni voditi države. Ako bi parlament na spremembo ustave ne pristal, bo razpuščen. Sedanja vlada »močne roke« je predhodnica vojaške diktature. Dejansko je poljski parlament nezmožen za stvarno delo v korist ljudstva, ker so se strankarske strasti tako nenaravno razbohotile. Zopet bo ene demokratične države manj. Kapitalistična buržuazija išče novih načinov izkoriščanja delovnega ljudstva.

Izpopolnitev nemške vlade. Večmesečna kriza nemške vlade je bila te dni

rešena z vstopom katoliškega centra v vlado, ki je dobil 3 ministrstva. V vladi je tudi Stegerwald, predsednik nemških krščanskih strokovnih organizacij in sicer kot prometni minister. V Nemčiji so zadnji čas izbile na dan hude razredne borbe, ki se bodo v bližnji bodočnosti še zaostrile, kakor čutijo strokovne organizacije. Precej razburjenja povzročata tudi še od prejšnjih vlad sklenjena graditev križarke. Tu so prišli socialni demokrati v precep. Po lanskih volitvah so prevzeli vlado in s tem tudi obveznost, da se gradi križarka. V volilni borbi so nastopali proti, ko je bilo treba nakazati novih kreditov, je poslanski klub pustil svoje zastopnike v vladi na cedilu in ni odobril kreditov. Da obdrže pozicije, so morali iti ministri svojo pot in kredite dovoliti. Sedaj se bje v socialdemokratski stranki ljut boj med levico in desnico prav radi tega vprašanja. Desnica pravi, da se le na ta način more Nemčija ogniti preteči fašistični diktaturi, dočim trdi levica, da je to načelno vprašanje: za ali proti voj-

ni. — Nacionalistično-monarhistični elementi se čutijo s svojim predsednikom Hindenburgom že zelo močne in skušajo odpraviti še te ostanke demokracije. Tako zvane demokratično-republikanske stranke imajo pred njimi veliko bojazen.

Vabilo na redni občni zbor Prve delavske hranilnice in posojilnice registrirane zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani, ki se bo vršil v nedeljo, dne 28. aprila 1929 ob pol 10 dopoldne v prostorih Jugoslovanske strokovne zveze, Delavska zbornica, Miklošičeva cesta št. 22, s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1928. 4. Volitev nadzorstva. 5. Prememba pravil (§ 26.). 6. Slučajnosti. — Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov. — Načelstvo.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Tržiču

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanju ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Čakal je nezaupno, da se je oddaljil carinski uslužbenec.

»Gospodična Henrietta, saj to ne bi moglo stati tako, da bi vas ljubil in bi vam tega ne povedal...«

Videl je, da je dekle blede od razburjenja stopilo za korak nazaj in da se je z roko oprlo na zložene vreče.

»Ne hodite! Poslušajte! Moj oče misli, da sem se lotil prevažanja zelenjadi na Trentemoult zato, da prislužim več denarja. Ej, še kaj: v mislih mi je bilo predvsem to, da bi vas videl... Vse te božje dni, tri mesece sem že vas iskal...«

Hotel je reči nekaj drugega, a ni mogel nadaljevati. Trpeča mladost, pripravljena za pogibel kakor za ljubezen, je zaihtela v njem in mu vzela besedo. Vzravnaval se je. Ničesar več ni našel in osramočen je sklonil glavo.

Tedaj je začutil dvoje drobnih, orokavičenih rok, ko sta ga prijeli za njegovo, in prav tako zmeden glas je slišal, ki je dejal:

»Torej za res, ubogi Étienne? Saj vidite, vsa presenečena sem. Nisem slutila tega, kar ste mi pravkar povedali. Ne, vedela sem pač, da ste mi prijatelj... dober prijatelj iz otroških let. Bila sem zadovoljna. Ko ste mi začeli dvoriti, sem si mislila: Zakaj ne bi, odrasel prijatelj je. Med mladostnimi prijatelji se kaki ljubeznivosti nikdo ne čudi! Sedaj pa bi se najraje zjokala. Oh, ne bi mi bili smeli spregovoriti! Tako sem vas ljubila brez tega!«

Dolgi Étienne je dvignil glavo. Ponos se mu je trdo zarezal v obraz in mu zazvenel iz glasu:

»Ne marate torej zame gospodična Henrietta? Premalo sem vam...«

Sedaj se je pa ona zazrla vanj s svojimi od solza svetlimi, neskončno iskrenimi očmi:

»Ne pravim tega! Prosim vas, ne večajte mi bolečine! Ne, pogledite me. Govorim vam iz srca. Ne zaničujem vas. Nikogar ne ljubim tako, kakor vas, Étienne. A ne morem vam odgovoriti. Nisem še razmislila. Preveč iznenada je prišlo. Dajte mi odloga.«

»Koliko?«

»Ne vem, brat mi odhaja v vojake in služiti moram zanj. Če ničesar ne bo imel, saj veste, se ne privadi. In tudi za svojo bodočnost bom vedela pred koncem leta: ali postanem delovodkinja ali ne pri našem podjetju. Vsa moja prihodnost je v tem. Potrpite, da to vem, in se odločim, ko bom za trdno vedela, kaj naj storim.«

Poskusila se mu je nasmehnuti.

»Se se bova videla, Étienne. Ne žalujte. Poldevetih je, pozna sem...«

Brž se je obrnila. Vsa nežna v ranem jutru je odhajala. Pustila pa je v Étienovih očeh sliko svojih oči, ki so sličile očem premehke sestre. Dolgo je zrl nepremično na nabrežje, potem pa v ulico, ki se je v njej manjšala in je izginila temna in vitka postava dekletova. Samo oči Henriettinih, ki so mu bile šle do srca, ni bilo videti več...

Čez dan si je Henrietta brez prestanka klicala v spomin jutranji dogodek, z njim tudi druge, ki so ji srce valovili. Zvečer se je vračala trudna in brezbrizna za pretajno sladkost junijskega večera, ki je vabil v svojo luč še bolnike in mlade matere, ki so bile preslabe, da bi vstale in katerih razkuštrane glave so se na blazinah pomaknile k oknom. Tako je bilo v ljudskih okrajih. Zares ni razmišljala več. Pozabljala je poslušati glasove otrok, ki so jo pozdravljali. In malčki, ki tajno uganejo, kaj se v dušah godi, kadar se domači obrazi ne obračajo več k njim in se jim več ne smehljajo, so obmolknili in so trenutek pozneje nadaljevali s svojo igro. Henrietta je pozabljala celo dvigniti krilo. Rob je bil ves bel od prahu s klanca.

Ko pa je šla mimo vhoda na dvorišče k Hervéjevim, je bil za ograjo desetleten otrok. Slaboten je ležal v vozičku iz surovega lesa in s kolesi iz celega. Tri leta sem Marcella Esnaultova že ni bila vstala. Živela je malo da ne negibna, vedno na

hrbtu. Stalo je celo truda njene slabotne oči, ako je hotela pogledati na gorenji del ceste. Vlačili so jo od sence do sence, kakor je pač solnce posijalo na pročelje ali na akacije. Bil je v njej mir tistih, ki le za tenko nit na življenju visijo. Henrietta, ki je hodila blodeči hoči, je od tal zaslišala proseč glas, ki je klical:

»Gospodična?«

Baš bod sabo na desni je opazila voziček, slamnjačo iz morske trave in bel obraz, obdan od las, ki jim je primanjkovalo moči, da bi rastle. Sklonila se je, da z roko poboža Marcelli lice, kot je storila često. A mala je imela lice vse solzno i ntoliko bolesti ji je bilo v očeh, da je Henrietta vprašala:

»Kaj ti je, Marcella? Te kaj boli?«

Počasi je mala odkimala, da ne.

»Te je kdo razžalil?«

Bolnica je zašepetala:

»Sklonite se prav blizu, da vam povem.«

In ko je dekle, sklonjeno nad bednim ležiščem, tvorilo z njim vred le nedoločeno skupino, ki so jo ženske gledale od daleč med pletenjem, je drobnii šepet nadaljeval:

»Gospodična Henrietta, ne možite se. Ne hodite iz našega konca. Ne bi vas več videla.«

»Uboga mala, odkod pa tebi to?« je dejala Henrietta, se vzravnavala in pobožala blede otrokovo lice. »Ali si pri pameti? Ne možim se, bodi mirna.«

Šla je dalje svojo pot. Bila je še bolj zmedena. Spomnila se je, da je bil voziček zjutraj, ko je bila šla z Étienom po klanec navzdol, že zunaj v kotu nekega dvorišča.

Kako razburkan dan! Spanca nočoj še dolgo ne bo. Henrietta se ni dotaknila večerje, ki jo je bil pripravil stric Madiot. Rekla je, da jo glava boli in se je zaprla v svojo sobo. Tu je odprla v sivo platno vezan zvezek, ki je bil ležal že več mesecev zapušen v predalu. Zapisala je bila vanj svoje nedoločne deklishe misli v dobi, ko se srce prebujalo in nikdar dovolj prijatelj nima, da bi jim vse povedala, — se zdi —, čeprav drugega nima povedati, nego to, da se ji hoče ljubezni...